

MAAHANMUUTTAJIEN OHJAAMISESSA ON KEHITETTÄVÄÄ

Eine Pakarinen

MAAHANMUUTTAJIEN OHJAUS
TYÖVOIMAHALLINNOSSA
JA
AIKUISKOULUTUKSESSA
-KOHTI INTERKULTTUURISTA OHJAUSTA

Eine Pakarinen

Tutkimuksen tausta

- Maahanmuuttajien ohjaus työvoimahallinnossa ja aikuiskoulutuksessa ajankohtainen tutkimusintressi kansainvälisen muuttoliikkeen yleistyessä ja ohjauksen tutkimusperustaisen kehittämisen lähtökohdista.
- Tutkimuksen tavoitteena tuottaa tietoa, millä orientaatiolla maahanmuuttajien ohjausta työvoimahallinnossa ja aikuiskoulutuksessa tehdään ja miten ohjausta voitaisiin kehittää.
- Tutkimusaineisto kerätty vuosina 2007-2009.

Tutkimus

- Kvalitatiivinen tutkimusaineisto:
 - Itä-Suomen alueella teemahaastattelu työvoimahallinnon ja aikuiskoulutuksen työntekijöille (n=24)
- Kvantitatiivinen tutkimusaineisto:
 - Valtakunnallinen nettikysely työvoimahallinnon ja aikuiskoulutuksen työntekijöille (n=173)

Teemahaastatteluun osallistuneiden taustatiedot

Taustatiedot	Työvoimahallinto		Aikuiskoulutus		Yhteensä	
Työpaikka	(n=7)		(n=17)		(n=24)	
Sukupuoli	(n=7)		(n=17)		(n=24)	
Mies	-	-	3	17,6	3	12,5
Nainen	7	100	14	82,4	21	87,5
Ikä	(n=7)	%	(n=17)	%	(n=24)	%
25–29 v.	-	-	1	5,9	1	4,2
30–34 v.	-	-	-	-	-	-
35–39 v.	2	28,6	4	23,5	6	25,0
40–44 v.	-		4	23,5	4	16,7
45–49 v.	1	14,2	2	11,8	3	12,5
50–54 v.	2	28,6	1	5,9	3	12,5
55–59 v.	2	28,6	4	23,5	6	25,0
Yli 60 v.	-		1	5,9	1	4,2
Äidinkieli						
Suomi	5	71,4	17	100	22	91,7
Joku muu	2	28,6	-		2	8,3

Nettikyselyyn osallistuneiden taustatiedot

Taustatiedot	Työvoimahallinto		Aikuiskoulutus		Yhteensä	
Työpaikka	(n=77)	44,5	(n=94)	54,3	(n=171)	98,8
Sukupuoli	(n=76)	%	(n=93)	%	(n=169)	%
Mies	8	10,5	11	11,8	19	11,2
Nainen	68	89,5	82	88,2	150	88,8
Ikä	(n=71)	%	(n=86)	%	(n=157)	%
25–29 vuotta	3	4,2	4	4,7	7	4,4
30–34 vuotta	10	14,1	11	12,8	21	13,4
35–39 vuotta	9	12,7	12	13,9	21	13,4
40–44 vuotta	8	11,3	13	15,1	21	13,4
45–49 vuotta	17	23,9	19	22,1	36	22,9
50–54 vuotta	7	9,8	14	16,3	21	13,4
55–59 vuotta	8	11,3	12	13,9	20	12,7
Yli 60 vuotta	9	12,7	1	1,2	10	6,4
Äidinkieli	n=75	%	n=90	%	n=165	%
Suomi	64	85,3	84	93,3	148	89,7
Ruotsi	4	5,3	2	2,2	6	3,6
Joku muu	7	9,3	4	4,4	11	6,7

OHJAUS

- Ohjauksen yksiselitteinen määrittäminen vaikeaa, sillä jokainen ohjausasiantuntija määrittelee käsitteen ohjaus omasta ohjausympäristöstään käsin.

Toisten
auttamiseen
tähtäävää
reflektiivistä
toimintaa

Ohjaus ei ole
terapiaa

Prosessi, johon liittyy välittämistä,
toivoa, rohkaisua, selventämistä ja
aktivoimista

Yksilön ura- ja elämän
suunnittelua tukeva
ammattillisen keskustelun
muoto

Yhteistoimintaa
Yleinen
elämänsuunnittelun
menetelmä

Ohjaus ei ole
puutteen, vamman tai
sairauden
diagnosoimista tai
hoitamista

Yksilöllisiin tarpeisiin
sovitettu, käytännöllinen
ongelmanratkaisumenetelmä

Elämisen konkreettisten
ongelmien ratkaisemiseksi
muodostettu yhteistyösuhde

Ohjattavan toimijuuden vahvistamista

Metodisesti vuorovaikutuksen tuottamisen tapa
tai muoto, joka eroaa johtamisesta, terapiasta ja
opetuksesta

Ohjattavan toiminnan
suunnittelua ja arviointia
dialogissa ohjaajan kanssa

Erilaisten prosessien ohjaamista

INTERKULTTUURINEN OHJAUS

- Ohjaaja tai ohjattava tulevat joko eri kulttuureista, edustavat erilaista etnistä ryhmää tai puhuvat eri kieltä äidinkielenään
- Kulttuurisen monimuotoisuuden huomioiminen
- Monitieteinen, laaja ohjausajattelun ja –toiminnan jäsentämisen viitekehys
- Eräänlainen teoreettinen yläkäsite, jonka avulla voidaan kriittisesti harkiten soveltaa menetelmällisiä aineksia muista ohjauksen teoreettisista lähestymistavoista.
- Ohjausta, neuvontaa sekä psykososiaalista ja psykologista tukea, joka auttaa ohjattavaa kotoutumaan ja sopeutumaan uuteen ympäristöön.

OHJAUKSEN ORIENTAATIOT

- Orientaatio tai orientaatioperusta voidaan määritellä ajattelu- ja toimintamalliksi tai teoreettiseksi viitekehykseksi, joka auttaa ohjaajaa ymmärtämään asiakasta ja hänen tarpeitaan.
- Orientaatio opastaa ohjaajaa auttamisessa ja asiakkaan tilanteen hahmottamisessa.
- Orientaatio on tilanteessa seurattu toimintalinja eli se, mitä tietyssä tilanteessa tehdään ja orientaatioiden avulla pidetään yllä järjestäytyntä vuorovaikutusta, joka jäsentyy toiminnoiksi.
- Orientaation omaksuminen ei ole muuttumaton pysyvä valinta, vaan pikemminkin kehitysprosessin tulos.
- Orientaatio voidaan nähdä myös työorientaationa tai työmenetelmänä.

OHJAUKSEN ORIENTAATIO

- Kongnitiivis-behavioraalinen
- Psykodynaaminen
- Konsturuktivistinen
- Interkulttuurinen

AMMATTIKÄYTÄNTÖ

TYÖN KOHDE
Maahanmuuttajien
ohjaus

TYÖN TAVOITE
Maahanmuuttajien
kouluttautuminen, työllistyminen
ja kotoutuminen

OHJAAJAN ASENNE

TYÖORIENTAATIOT

PSYKODYNAAMINEN

KOGNITIIVIS-
BEHAVIORAALINEN

KONSTRUKTIVISTINEN

INTERKULTTUURINEN

TYÖMENETELMÄT

- Keskustelu
- Haastattelu
- Neuvonta
- Kädestä pitäen ohjaaminen
- Ohjattu tiedon haku Internetistä

- Piirtäminen
- Kirjoittaminen
- Elekielen käyttö
- Käsimerkkien käyttäminen
- Tilanteiden simulaatiot

TYÖVÄLINEET

- Kuvat
- Kirjallinen materiaali
- Ekapeli –ohjelma
- Lexia –ohjelma
- Internet materiaali

TYÖTAIDOT

- Viestintätaidot
 - Esim. selkokielistämisen taito
- Vuorovaikutustaidot
- Kielitaito

- Taito etsiä tietoa
- Kotoutumisen tukemisen taito
- Näyttelijän ja kertojan taidot
- Rajan asettamisen taito
- Ihmisen ymmärtämisen taito

Kun ammattikäytäntö konkretisoituu toiminnaksi työorientaation kautta, niin ammattikäytäntö ja työorientaatio asettavat reunaehdot sille, minkälaisia työmenetelmiä ja työvälineitä on mahdollista hyödyntää tai miten niitä sovelletaan sekä minkälaiseksi palveluvalikko rakentuu

AMMATTIKÄYTÄNTÖ JA ORIENTAATIO

Faktorit	F1 Oma osaaminen	F2 Työtyytyväisyys	h ²
Faktori 1 "Oma osaaminen"			
Minulla on riittävä käsitys asiakkaana olevan maahanmuuttajan elämäntilanteesta	,783		,631
Minulla on riittävä käsitys asiakkaana olevan maahanmuuttajan kulttuuritaustasta	,702		,517
Minulla on riittävästi tietoa maahanmuuttajille tarjolla olevista palveluista	,696		,490
Minulla on riittävästi tietoa Suomen yhteiskunnan palvelujärjestelmästä	,590		,359
Mielestäni oma osaamisen on riittävää työskenneltäessä maahanmuuttajien kanssa	,427		,247
Faktori 2 "Työtyytyväisyys"			
Olen tyytyväinen omaan työhöni		,999	,485
Koen oman työni mielekkääksi		,647	,999
Ominaisarvo	1,594	2,133	
Selitysosuus	22,78 %	30,47 %	

*Työntekijöiden ammattikäytäntöön ja orientaatioon vaikuttavat tekijät
varimax-rotatoitu latausmatriisi*

KOMPETENSSI

- Kompetenssi
 - Kykenevyys, kyky, pätevyys (Sivistyssanakirja)
- Kulttuurinen kompetenssi
 - Käsitteen määrittelyssä ongelmana se, että eri tutkijat, organisaatiot, tieteenalat ja opettajat määrittelevät sen eri tavalla

KULTTUURISET INTERVENTIOT

KULTTUURINEN NÖYRYYS

KULTTUURINEN HERKKYYS

KULTTUURINEN KOHTAAMINEN

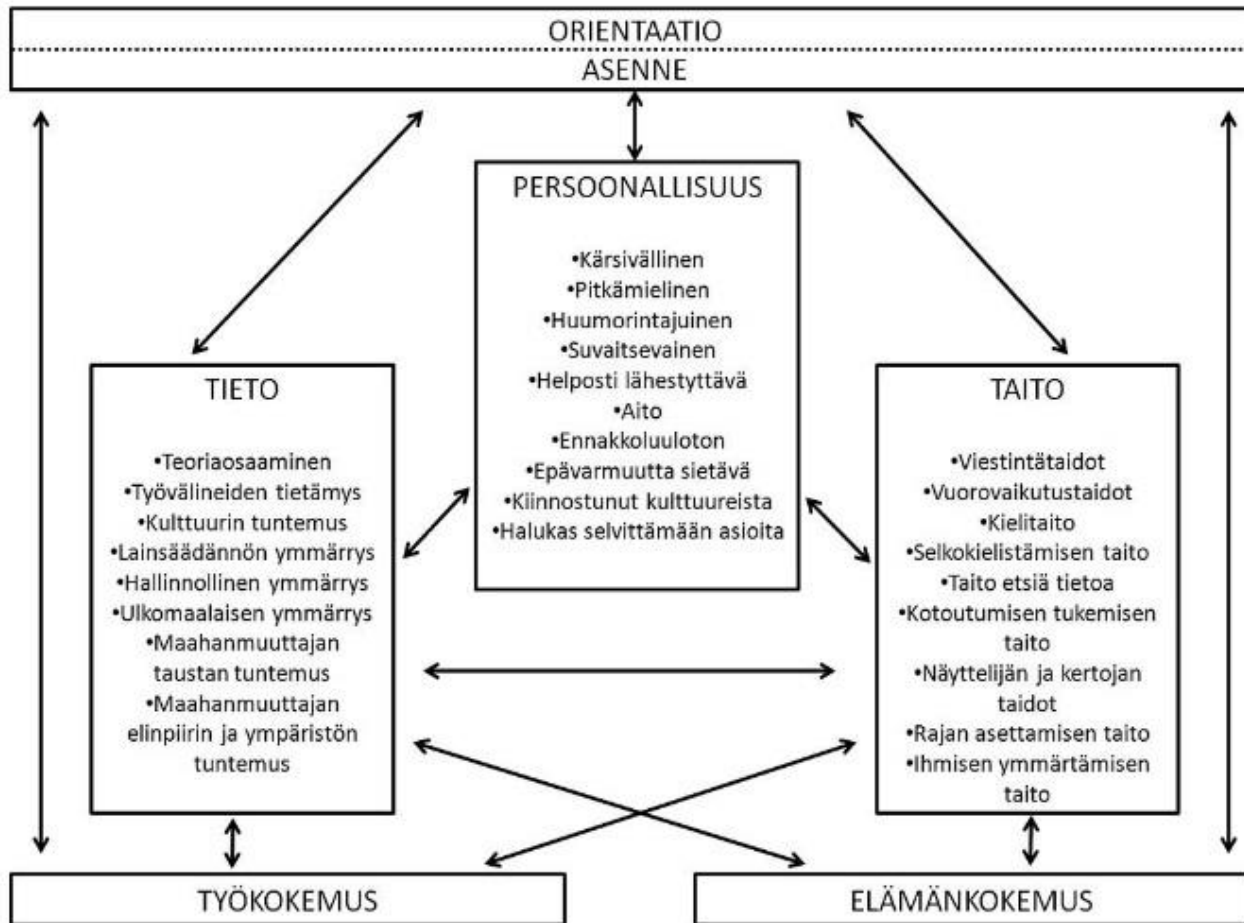
TRANSKULTTURINEN TIETOISUUS

MONIKULTTUURINEN HERKKYYS

MONIKULTTUURINEN KOMPETENSSI

KULTTUURINEN TIETOISUUS

OHJAAJIEN AMMATILLISET VALMIUDET

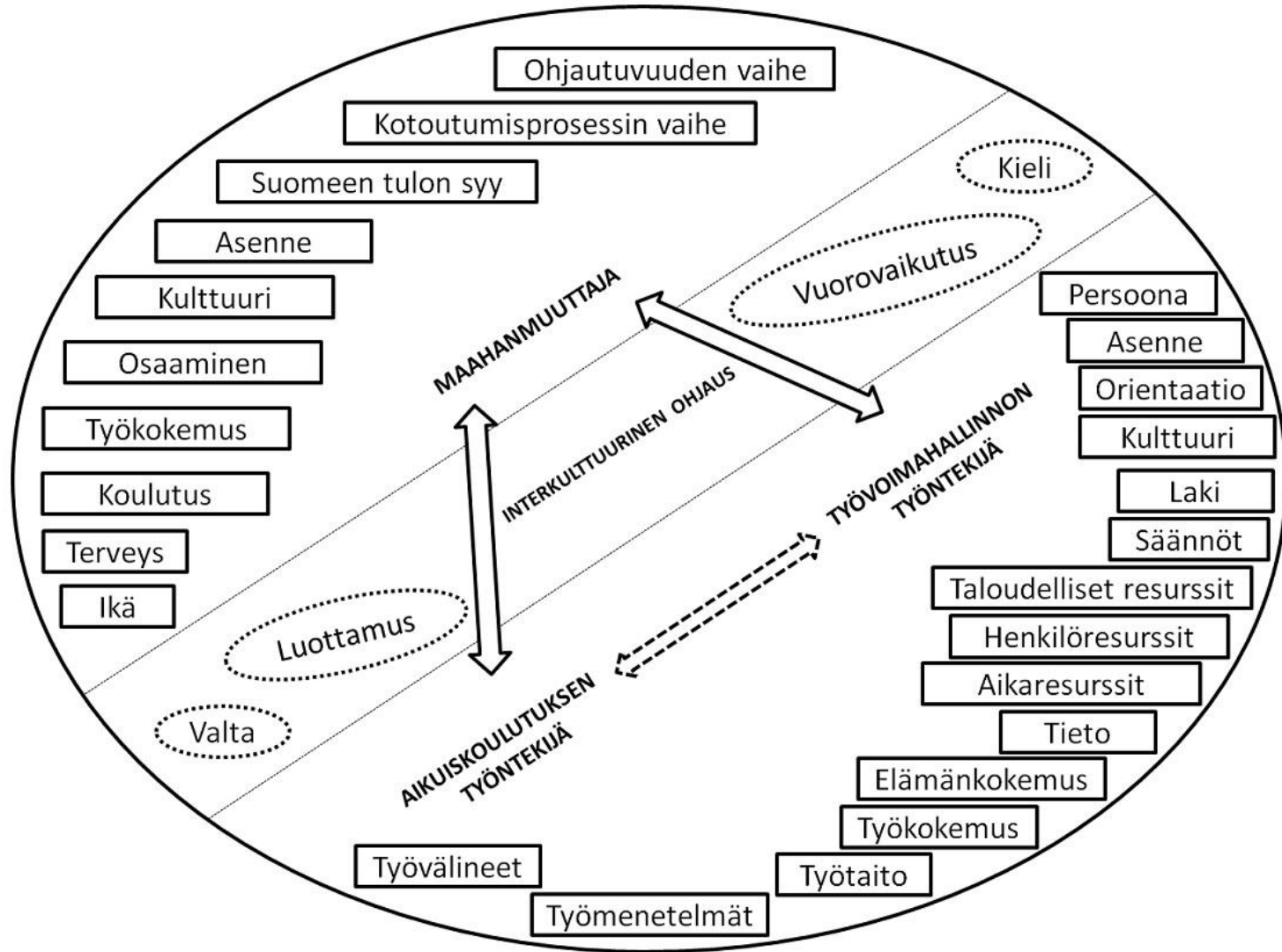

AMMATILLISET TAIDOT

Faktorit	F1 Osaamisen tunnista- minen	F2 Luottamus	F3 Ohjaustieto	F4 Ohjaustaito	h ²
Faktori 1 "Osaamisen tunnistaminen"					
Työperäinen maahanmuuttaja osaa hyvin kertoa osaamisestaan	,814				,688
Paluumuuttaja osaa hyvin kertoa osaamisestaan	,749				,601
Perhesyistä muuttava osaa hyvin kertoa osaamisestaan	,748				,605
Pakolainen osaa hyvin kertoa omasta osaamisestaan	,482				,332
Faktori 2 "Luottamus"					
Koen, että maahanmuuttaja luottaa minuun		,856			,736
Koen, että maahanmuuttaja arvostaa työtäni		,691			,536
Ohjaustilanteessa onnistuu dialoginen vuorovaikutus		,549			,344
Luottamuksen rakentaminen ohjaustilanteessa on helppoa		,437			,333
Faktori 3 "Ohjaustieto"					
Työpolun tai koulutuksen löytäminen maahanmuuttajalle on helppoa			,600		,500
Maahanmuuttajille on tarjolla koulutusta ja työpaikkoja			,543		,349
Maahanmuuttaja voi kertoa minulle vaikeistakin asioista			,360		,268
Maahanmuuttajan ohjaus on tarpeeksi pitkäkestoista			,347		,252
Tiedän, mihin koulutukseen/työhön voin maahanmuuttajan ohjata			,333		,177
Faktori 4 "Ohjaustaito"					
Käytän ohjauksessa yhteistä mahdollista kieltä maahanmuuttajan kanssa				,751	,584
Maahanmuuttajan ohjaus vaatii kärsivällisyyttä				,543	,310
Yhteisen kielen puuttuminen vaikeuttaa ohjaustilanteessa vuorovaikutusta maahanmuuttajan kanssa				,466	,380
Maahanmuuttaja tarvitsee konkreettista ohjausta				,461	,247
Ominaisarvo	2,907	2,137	1,293	,906	
Selitysosuus	17,10 %	12,57 %	7,61 %	5,33 %	

*Ohjaajien ammattikäytäntöihin liittyvät ammatilliset taidot,
varimax-rotatoitu latausmatriisi*

INTERKULTTUURINEN OHJAUS

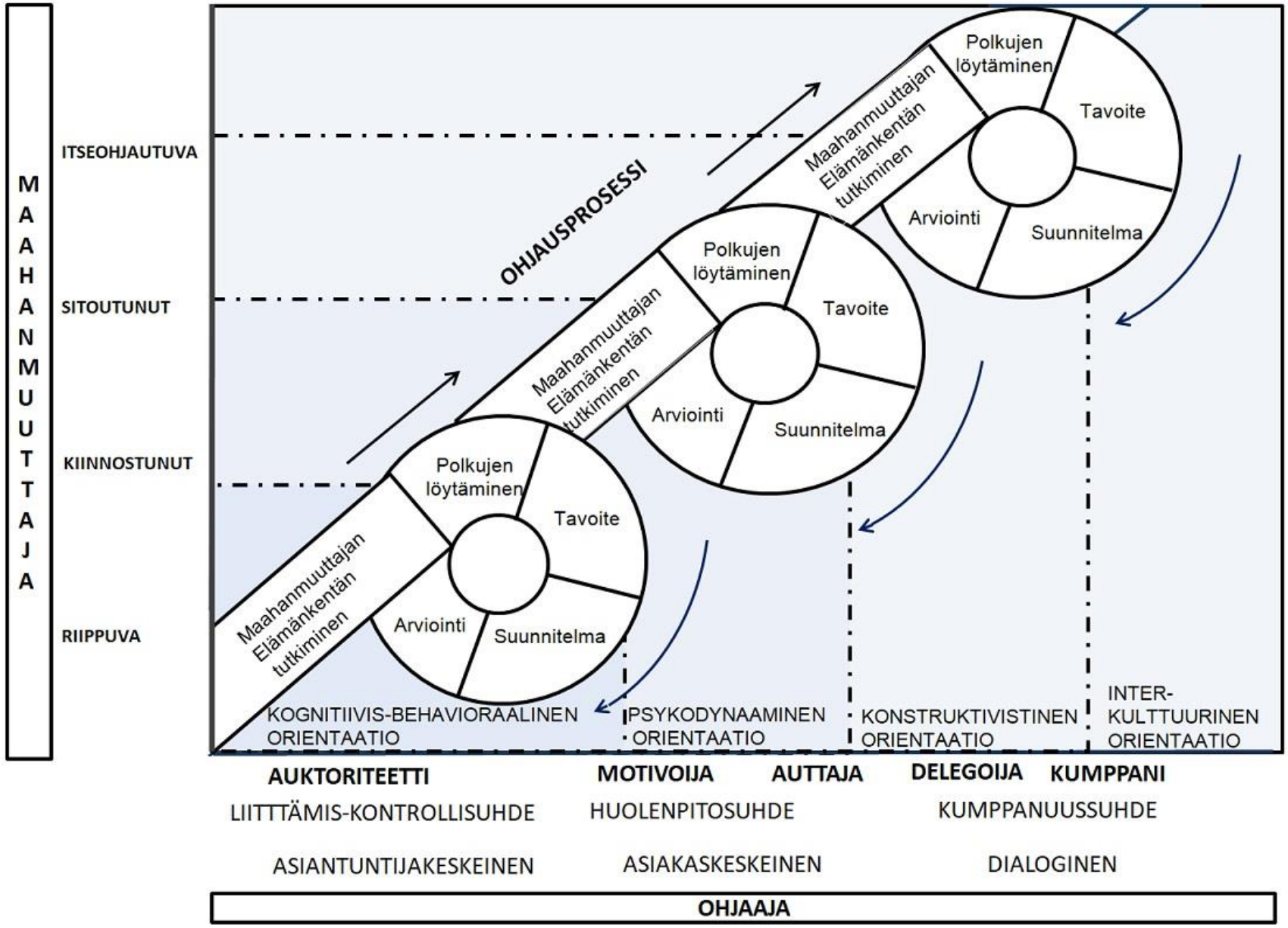

OHJAUKSESSA KEHITETTÄVÄÄ

- Aika- ja taloudellisia resursseja lisää
- Ammattitaidon kehittäminen
 - Lisää koulutusta (esim. tietoa erilaisista kulttuureista)
 - Lisää työnohjausta
- Viranomaisyhteistyö (verkostoituminen)
- Salassapitosäädökset
- Vastuut määriteltävä selvästi
- Katkeamaton ohjausketju

OHJAUKSESSA KEHITETTÄVÄÄ

- Maahanmuuttajaryhmien heterogeenisuus
- Ohjaus pitkäjänteisemmäksi
- Ohjaus oikea aikaiseksi
- Tavoitteellisuus
- Prosessinomaisuus

Sosiaalipedagoginen ohjaus vapaan sivistystyön oppilaitoksissa –kohti osallisuutta ja merkityksellistä elämää -hanke

- Selvitys
- Nettikysely
- Maahanmuuttajien haastattelu

KYSYMYKSIÄ?

KIITOKSET
MIELENKIINNOSTA

LÄHTEET

- Arredondo P, & Perez P. 2006. Historical perspectives on the multicultural guidelines and contemporary applications. *Professional Psychology: Research and Practice*, 37(1), 1-5.
- Calzada, E. & Suarwz-Balcazar, Y. 2014. Enhancing Cultural Competence in Social Service Agencies: A Promising Approach to Serving Diverse Children and Families. Research & Evaluation. OPRE Report #2014-13.
http://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/opre/brief_enhancing_cultural_competence_final_022114.pdf.>31.1.2018
- Coleman, D. 2004. Theoretica evaluation self-test (TEST): a preliminary validation study. *Social Work Research* 28(2), 117-128.
- Engeström, Y. 1996. Perustietoa opetuksesta. 10. painos. Helsinki: Valtionvarainministeriö. Valtion painatuskeskus.
- Goleman, D. 1997. Tunneäly: lahjakkuuden koko kuva. Suomentanut Jaakko Kankaanpää. Helsinki: Otava. Englanninkielinen alkuperäisteos *Emotional Intelligence* (1995).
- Goleman, D. 1999. Tunneäly työelämässä. Suomentanut Jaakko Kankaanpää. Helsinki: Otava. Englanninkielinen alkuperäisteos *Working with Emotional Intelligence* (1998).
- Horevitz, Elizabeth; Lawson, Jennifer & Chow, Fulian C.-C. 2013. Examining Cultural Competence in Health Care: Implications for Social Workers. *Health and Social Work*, Vol. 38, No. 3
- Liukko, E. 2006. Kuntouttavaa sosiaalityötä paikantamassa. SOCCAn ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja 9/2006. Helsinki: SOCCA ja Heikki Waris -instituutti.
- McLeod J. 2003. *An Introduction to Counselling*. 3. painos. Buckingham: Open University Press.
- Pakarinen, E. 2018. Maahanmuuttajien ohjaus työvoimahallinnossa ja aikuiskoulutuksessa –kohti interkulttuurista ohjausta. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskunta- ja kauppatieteellisiä julkaisuja 166. Akateeminen väitöskirja. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto.
- Pakarinen, J. 2005. Tunteet ja tunnetaidot monikulttuurisessa ohjauksessa. Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

LÄHTEET

- Poznanski, J. J. & McLennan J. 1995. Conceptualizing and Measuring Counselors' Theoretical Orientation. *Journal of Counselling Psychology* 42 (4) 411–422.
- Puukari, S. 2013. Monikulttuurinen ohjaus teoreettisena suuntauksena. Teoksessa S. Puukari & V. Korhonen (toim) *Monikulttuurinen ohjaus ja neuvontatyö*. Juva: PS-kustannus, 72–93.
- Puukari, S. & Launikari, M. 2005. Multicultural counselling – starting points and perspectives. Teoksessa M. Launikari & S. Puukari (toim.) *Multicultural guidance and counselling. Theoretical foundations and best practices in Europe*. University of Jyväskylä. Institute for Educational Research, 27–44.
- Sue, D. W. & Arrendondo, P. & McDavis, R. J. 1992. Multicultural counselling competencies and standards. A call to the profession. *Journal of Counselling and Development*, 70(4), 477–486.
- Sue, D.W. & Ivey, A.E. & Pedersen, P. B. 1996. *A theory multicultural counselling and therapy*. Pacific Grove, CA: Books/Cole.
- Torvinen, L. 2004. *Suunta ja tila: kirjoitusta kulttuurihistoriallisesta toiminnan teoriasta ja oppimisesta*. Helian julkaisusarja C 7. Helsinki: Helia ammatillinen opettajakorkeakoulu 7.
- Vehviläinen, S. 2014. *Ohjaustyön opas. Yhteistyössä kohti toimijuutta*. Helsinki: Gaudeamus.